



Rezerwat przyrody „Niebieskie Źródła”



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W ŁÓDZI



Rezerwat przyrody „Niebieskie Źródła”

Rodzaj rezerwatu: krajobrazowy

Typ rezerwatu: biocenotyczny i fizjocenotyczny

Podtyp rezerwatu: biocenozy naturalnych i półnaturalnych

Typ ekosystemu: wodny

Podtyp ekosystemu: rzek i ich dolin, potoków i źródeł

Rezerwat przyrody „Niebieskie Źródła” zajmuje powierzchnię 28,70 ha i został utworzony w 1961 roku. Położony jest w dolinie rzeki Pilicy w południowo-wschodniej części Tomaszowa Mazowieckiego.

Celem ochrony w rezerwacie przyrody jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych malowniczych pod względem krajobrazowym źródeł krasowych wraz z ich odpływami i otaczającą je roślinnością oraz bogatą fauną.

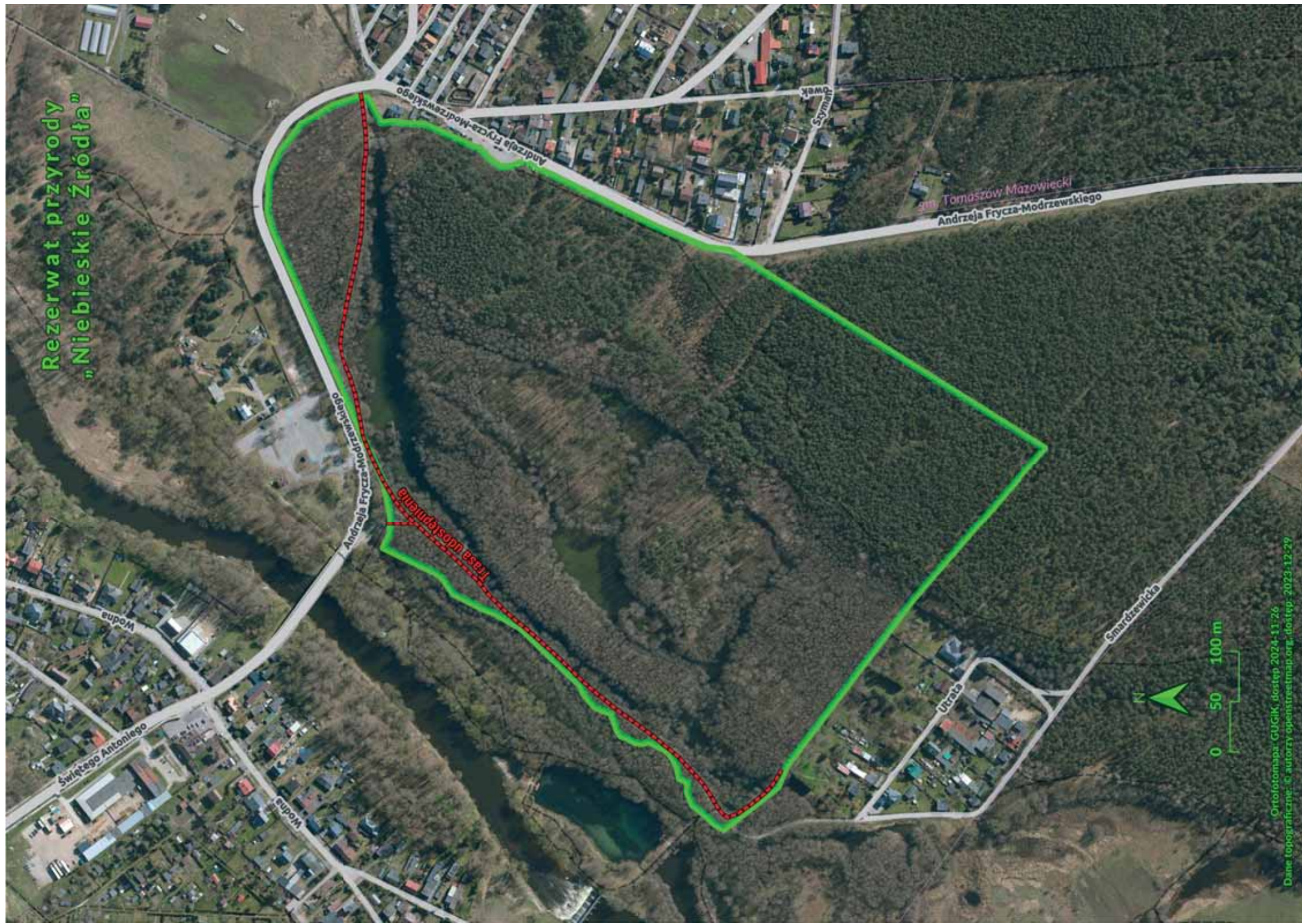
Rezerwat znajduje się na prawym brzegu Pilicy i w dużej mierze pokrywa się z specjalnym obszarem ochrony siedlisk Natura 2000 Niebieskie Źródła PLH100005. W rezerwacie udostępniony jest szlak dla ruchu pieszego, który biegnie po głównej grobli, od wejścia do rezerwatu od strony mostu na Pilicy w kierunku północno-wschodnim do przepustu na granicy rezerwatu w Ludwikowie oraz w kierunku południowo-zachodnim do przystanku przy wywierzyskach.

W skład rezerwatu wchodzi baseny wodne z bijącymi źródłami, trzy większe wyspy („Samotnego modrzewia”, „Kacząt” i „Płaczących wierzb”) i sześć małych wysepek, a także dość duży obszar leśny.

W południowo-zachodniej części rezerwatu znajdują się trzy źródła krasowe czyli wywierzyska, oddzielone od siebie wyspą, w każdym pulsuje po kilkanaście niewielkich, podciśnieniowych ujęć wody. Podstawą kompleksu wodonośnego są spękane wapienie jurajskie. To właśnie te warstwy skalne pozwalają na obfity wypływ wód, który obecnie wynosi około 80 litrów na sekundę. Źródła krasowe, które są częściej spotykane w rejonach górskich, stanowią rzadkość na terenach nizinnych. Ta wyjątkowość podnosi walory przyrodnicze oraz krajobrazowe obszaru, czyniąc go miejscem o wysokiej wartości ekologicznej i estetycznej w Polsce Centralnej.



Rezerwat przyrody
„Niebieskie Źródła”



Jedną z najbardziej fascynujących cech źródeł jest ich barwa, która zmienia się od odcieni błękitu po intensywną zieleń. Ten spektakularny efekt jest wynikiem zjawiska optycznego, rozproszenia światła widzialnego. Czysta woda pochłania promienie czerwone, a przepuszcza odbite od białego, piaszczystego dna fale niebieskie i zielone, które nadają wodzie przepiękny niebieski odcień. Tak więc kolor wody jest pozorny i zmienia się w zależności od stopnia nasłonecznienia, co sprawia, że każda wizyta w rezerwacie o dowolnej porze dnia może być inna i zaskakująca. Dodatkowo uroku wywierzysku nadaje pulsująca woda, wybijająca z dna piasek. Co ciekawe temperatura wody wypływającej z wywierzysk jest stała i utrzymuje się przez cały rok na poziomie około 9°C, a w otaczającym je akwenie waha się od 6°C zimą do 11°C latem. Powierzchnia wody w rozlewisku nigdy więc nie zamarza, dlatego miejsce to jest zimową ostoją i wiosennym obszarem lęgowym wielu gatunków ptaków.

Największą atrakcją rezerwatu przyrody „Niebieskie Źródła” są wywierzyska, jednak nieodłącznym elementem krajobrazu są towarzyszące im naturalne biocenozy leśne, zaroślowe, szuwarowe i wodne.

Rezerwat cechuje duże zróżnicowanie siedliskowe. Na siedliskach wilgotnych, na kępach i wyspach występują olsy, które są najcenniejszymi przyrodniczo zbiorowiskami leśnymi rezerwatu. Wzdłuż kanału odpływowego oraz na niektórych wyspach porasta las łęgowy. Przy krawędzi doliny Pilicy, a także na wybranych wyspach w południowo-wschodniej części rezerwatu występuje grąd subkontynentalny. Sosnowo-dębowy bór mieszany, sosnowy bór świeży i fragmentarycznie wykształcony bór sosnowy suchy



spotkać można na terenie położonym wyżej, w południowo-wschodniej części rezerwatu. Oprócz fitocenozy leśnych w rezerwacie wykształciły się zbiorowiska wodne, szuwarowe i ziołoroślowe.

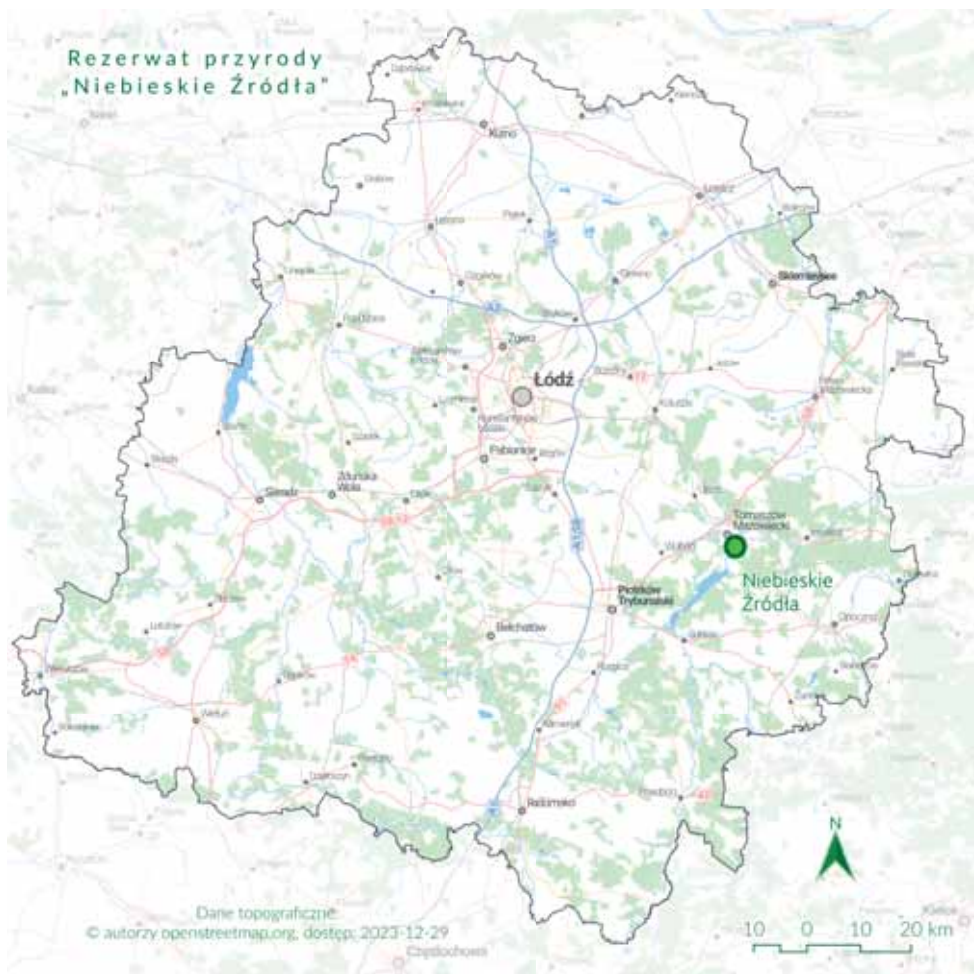
Rezerwat charakteryzuje się również bogatą florą – badania botaniczne prowadzone 60 lat temu wykazały prawie 400 gatunków roślin. Podobnym bogactwem odznacza się fauna. Wśród kręgowców najliczniejszą grupę stanowią ptaki. Odnotowano ich 93 gatunki, w tym 49 lęgowych w rezerwacie i jego bezpośrednim sąsiedztwie. Są to m.in.: brodziec piskliwy, zimorodek, dziwonia, dzierzba gąsiorek. Wśród ssaków stwierdzonych w rezerwacie, wymienić można bobra europejskiego, wydrę europejską oraz nietoperze: norka rudego, norka łydkowłosego, gacka brunatnego. Rezerwat jest również doskonałą ostoją dla płazów m.in. traszki grzebieniastej i zwyczajnej, a także ryb.

Rezerwat „Niebieskie Źródła” stanowi więc wyjątkowy obszar dla entuzjastów przyrody, oferując wiele atrakcji zarówno dla ornitologów, jak i botaników.



Zagrożenia:

- Występowanie na terenie rezerwatu obcych gatunków – tawliny jarzębolistnej oraz winobluszczu pięciolistkowego oraz obcych gatunków inwazyjnych ograniczających rozwój roślin zielnych oraz nowych pokoleń drzew.
- Nadmierne ścinanie drzew przez bobra europejskiego przyczyniające się do zaniku gatunków drzew charakterystycznych dla obszaru rezerwatu, zwłaszcza dla zbiorowiska łągowo-olszowego.
- Antropopresja, w szczególności niekontrolowana penetracja i zaśmiecanie rezerwatu.



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W ŁÓDZI

Opracowanie tekstu i fotografie:

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Łodzi
ul. Traugutta 25, 90-113 Łódź
tel. 42 665 03 70
e-mail: sekretariat@lodz.rdos.gov.pl
www.gov.pl/web/rdos-lodz



WOJEWÓDZKI FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ
W ŁÓDZI

Dofinansowano ze środków finansowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi w ramach zadania: „Poprawa oznakowania rezerwatów przyrody wraz z działaniami edukacyjno-promocyjnymi”